

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТ»

УДК 351: 659.3

Пуліна Т.В.

д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

СТАН УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Сучасна модель сталого розвитку національної економіки в цілому та її регіональних складових базується на безперервній конвертації сучасних досягнень науково-технічного прогресу в новітні технології, якісні товари і послуги. Тому відтворення продуктивних сил і виробничих відносин на регіональному рівні потребує кардинальних змін, у тому числі в межах промислового комплексу регіону та його під комплексів. Ці зміни детерміновано сукупністю внутрішніх і зовнішніх чинників, а саме інноваційними технологічними зрушеннями в традиційній реальній економіці. Саме інновації стають передумовою створення додаткових багатств та формують соціально-економічну парадигму сучасного суспільства.

Запорізька область відноситься до найбільш економічно привабливих регіонів України. В регіоні діють більше ніж 160 потужних промислових підприємств. Промисловий комплекс області забезпечує 8,2% загальнодержавного обсягу реалізованої промислової продукції (202,3 млрд грн. за 2019 р.) – це 4 місце серед регіонів.

Основу промислового комплексу регіону складають металургійний та енергетичний комплекси, де виробляється 23,1 % загального обсягу чавуну, 34,3 сталі, 8,9% коксу, 25,9 % електроенергії в Україні [1].

В промисловому комплексі провідне місце займає металургія (35,7%), друге місце в структурі промисловості належить електроенергетиці (24,2%), на третьому місці знаходиться машинобудування (11,4%) [2].

Запорізька область має досить високий інноваційний потенціал. Однак, в останні роки інноваційна та інвестиційна діяльність підприємств регіону розвивається не досить ефективно, незважаючи на значну увагу держави до цієї сфери.

В регіоні в останні роки спостерігається тенденція до скорочення кількості інноваційно-активних підприємств [2]. У 2019 році область посідала 4 місце серед регіонів України за питомою вагою інноваційно активних підприємств, тоді як у 2013 р. – була лідером інноваційної активності в Україні і посідала 1 місце.

Так, у 2019 році в Запорізькій області інноваційною діяльністю займалося 47 підприємств та організації області, або 19,36% від загальної їх кількості обстежених проти 49 підприємств у 2015 році та 56 – у 1995 році (При цьому 30 підприємств (63,8% від загальної кількості інноваційно-активних підприємств) у рамках інноваційної діяльності займалися придбанням обладнання, 11 інноваційно-активних підприємств (23,4%) проводили власні внутрішні науково-дослідні розробки і тільки 5 підприємств (12,8%) займалися ринковим впровадженням інновацій [2].

Основним видом інноваційної діяльності промислових підприємств у 2019 році і надалі залишається освоєння виробництва інноваційних видів продукції. Цим займалися 21 підприємство, або 48,8% від загальної кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації. У 2013 році таких підприємств налічувалось 44 одиниці. Впроваджувало нові технологічні процеси 32 підприємства (проти 35 у 2013 році), однак ресурсозберігаючі та безвідходні технології впроваджувало лише кожне 3-тє з цих підприємств. Обсяг реалізованої інноваційної продукції зменшився з 3162,3 млн. грн. у 2017р. до 2801,8,2 млн. грн. у 2019р., або на 11,4%. За обсягами реалізованої інноваційної продукції область у 2019 році посідала 8 місце в Україні. На область припадало 8,2% загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в Україні.

Незначним залишається і обсяг принципово нової інноваційної продукції. Це є свідченням того, що промислові підприємства реалізують інноваційну продукції нову насамперед для підприємств, а не для ринку.

Зменшення випуску інноваційної продукції в області у значній мірі зумовлено зменшенням витрат на проведення інноваційної діяльності. Так, впродовж 2009-2017 рр. в області зменшено витрати на проведення інноваційної діяльності з 1393,4 млн грн. до 681,7 млн. грн., або у 2,1 рази. У 2019 році область займала 9 місце в загальних обсягах фінансування інноваційної діяльності по Україні. На неї припадало 4,8% загального його обсягу.

Основним напрямком інноваційних витрат впродовж 2009 – 2019 рр. в області залишається придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. У 2019 році витрати за цим напрямом ведення інноваційної діяльності склали 514,4 млн. грн., що становило 75,5% від загального обсягу витрат на інноваційну діяльність. Найменше коштів промислові підприємства витрачали на придбання інших зовнішніх знань. У 2019 році їх сума склала 0,3 млн. грн., що становить лише 4,54% загального обсягу інноваційних витрат. Найвищими темпами за цей період збільшились витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Щодо структури джерел фінансування інноваційної діяльності, то у 2019 році, як і в попередні роки, ключовими залишаються власні кошти

підприємств (98,05%). На підприємствах області реалізовано низку масштабних інноваційних проєктів, які спрямовано на екологічне та енергоефективне оновлення, модернізацію виробництва та освоєння нових видів продукції.

Крім того обсяг реалізованої інноваційної продукції регіону у 2019 р. зменшився на 11,4% у порівнянні з 2017р. Зменшення випуску інноваційної продукції в області у значній мірі зумовлено зменшенням витрат на проведення інноваційної діяльності з 1393,4 млн. грн. до 681,7 млн. грн., або у 2,1 рази. Це пояснюється зменшенням ролі держави як безпосереднього інвестора, відсутністю приватних інвесторів та низьким рівнем інноваційно-інвестиційної інфраструктури в Запорізькому регіоні.

У цьому контексті особливої ваги набуває визначення стратегічних напрямів інноваційного розвитку промислового комплексу Запорізького регіону на основі оцінювання інноваційної активності підприємств у складі промислового комплексу.

З метою удосконалення управління інноваційним розвитком промислових комплексів в більшості промислово розвинених країн використовують кластерні моделі розвитку. Для удосконалення управління інноваційним розвитком промислового комплексу Запорізького регіону запропоновано кластерну стратегію розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.